

WOJCIECH KOTOWSKI

NIETRZEŻWOŚĆ ROWERZYSTY PONOWNIE WYKROCZENIEM

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest przekwalifikowanie w wykroczenie (art. 87 § 1a k.w.) dotychczasowego przestępstwa prowadzenia w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego pojazdu innego niż mechaniczny na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu (art. 178a § 2 k.k.), będące rezultatem dyspozycji ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U., poz. 1247).

Potrzebna była blisko trzynastoletnia praktyka, aby stwierdzić, że utrzymanie czynu polegającego na kierowaniu przez rowerzystów pojazdem jako przestępstwo jest zarówno z ludzkiego, jak i ekonomicznego punktu widzenia nieuzasadnione. Dzisiaj, po dokonanej nowelizacji, nie ma znaczenia, która z wymienionych przyczyn przeważała – chociaż nietrudno się domyśleć – wszak najważniejszy jest efekt końcowy. Chodzi o to, że ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹ przestępstwo prowadzenia w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego pojazdu innego niż mechaniczny na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu, określone dotychczas w art. 178a § 2 k.k., zostało przekwalifikowane, z mocą obowiązywania od 9 listopada 2013 r. w wykroczenie (art. 87 § 1a k.w.). Ustawą tą uchylono art. 178a § 2 k.k. (art. 12 pkt 3) i jednocześnie dodano § 1a do art. 87 k.w., w którym spenalizowano prowadzenie w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie

---

¹ Dz. U. 2013 r., poz. 1247.

działającego środka, na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu innego pojazdu niż mechaniczny (art. 2 pkt 3). W dotychczasowym brzmieniu pozostał art. 87 § 2 k.w., przewidujący wykroczenie prowadzenia w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka pojazdu innego niż mechaniczny na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu.

Tak więc przedmiotem nowelizacji jest depenalizacja typu czynu zabronionego polegającego na prowadzeniu przez sprawcę znajdującego się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego na drodze publicznej lub w strefie zamieszkania innego pojazdu niż pojazd mechaniczny – określonego w art. 178a § 1 k.k.

Typ przestępstwa określony w art. 178a § 2 został wprowadzony do kodeksu karnego ustawą z dnia 14 kwietnia 2000 roku o zmianie ustawy Kodeks karny², która w tym zakresie weszła w życie z dniem 15 grudnia 2000 roku.

Użyte w opisie czynu zabronionego z art. 178a § 2 k.k. pojęcie „innego pojazdu” niż pojazd mechaniczny obejmuje w szczególności „(...) zaprzęgi konne, rowery, a także statki żaglowe, łodzie wiosłowe, balony, szybowce itp., a więc bardzo szeroki krąg rodzajów pojazdów wyróżniający się tym, że można o nich powiedzieć, iż są kierowane przez człowieka, tzn. że ich ruch jest bezpośrednio zależny od czynności kierującego takim pojazdem”³. Większość osób popełniających to przestępstwo to osoby kierujące rowerami.

Było to przestępstwo o charakterze formalnym, tak zwane przestępstwo abstrakcyjnego narażenia dobra prawnego na niebezpieczeństwo. Przestępstwa, dla których zaistnienia nie było konieczne powstanie w konkretnej sytuacji niebezpieczeństwa dla dobra prawnego, w tym wypadku życia, zdrowia i mienia uczestników ruchu drogowego.

Każdorazowo uzasadnieniem dla zastosowania konstrukcji formalnego przestępstwa abstrakcyjnego narażenia dobra prawnego jest waga samych dóbr prawnych, które mają być chronione i konstatacja, że dane zachowanie jest typowym zachowaniem prowadzącym do narażenia w sposób poważny tych dóbr na szwank. Nie ma wątpliwości, że brak jest takiego uzasadnienia w przypadku osób popełniających czyn zabroniony określony w art. 178a § 2 k.k. Zdecydowana większość z nich to „pijani rowerzyści”. Stopień zagrożenia stwarzanego przez pijanych rowerzystów i inne osoby prowadzące pojazdy inne niż mechaniczne jest znacząco mniejszy. Pojazdy przez nich prowadzone nie rozwijają większych prędkości, z reguły są bowiem wprawiane w ruch siłą ich mięśni. W przypadku kolizji, z wyjątkiem sytuacji nietypowych, nie powodują one większych szkód, na mieniu i osobach. Nie jest

---

² Dz. U. Nr 48, poz. 548.

³ Zob. A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, LEX, 2007, wyd. IV.

przekonujący więc argument, że pijany rowerzysta swoim zachowaniem, chociaż nie jest w stanie spowodować większych szkód, mimo to stanowi potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa pozostałych użytkowników tego ruchu.

Określone zagrożenie ma polegać na możliwości spowodowania sytuacji, w której zachowanie nietrzeźwego rowerzysty zmusi innych uczestników ruchu do podjęcia nagłych manewrów, których rezultaty mogą być bardzo poważne i mogą dotknąć szerszy krąg osób (np. zderzenie czołowe nadjeżdżających z przeciwnych stron samochodów jako rezultat podjętej przez jednego z kierowców nagłej próby ominięcia nietrzeźwego rowerzysty, nieustępującego pierwszeństwa). Argument ten nie przekonuje, głównie dlatego, że również pijany pieszy może spowodować swoim zachowaniem potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa dla pozostałych użytkowników ruchu drogowego, może też zmusić swoim zachowaniem innych uczestników ruchu drogowego do podejmowania nagłych manewrów, a mimo to ustawodawca nie zdecydował się na kryminalizację uczestnictwa pijanych pieszych w ruchu drogowym.

Przed dalszymi rozważaniami warto jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie kiedy rowerzysta jest rowerzystą, a kiedy przestaje nim być? Pytanie tylko pozornie jest szkolne, czy banalne. W rzeczywistości z utrwaleniem faktycznej definicji rowerzysty mają problemy: niektórzy dziennikarze, policjanci, prokuratorzy i sędziowie. Wymieniłem tylko podmioty, które określonych wątpliwości nie powinni mieć. Innych, to znaczy uczestników ruchu można w pewnym sensie usprawiedliwić w gąszczu nowelizacji ustawy – Prawo o ruchu drogowym (p.r.d.). Z natury rzeczy nie nadążają za zmianami wielokrotnie rodzącymi się wskutek nieprzemysłanych koncepcji, które w konsekwencji muszą być modyfikowane, ponieważ wymuszają to potrzeby funkcjonowania.

Kim jest rowerzysta? To osoba, która kieruje rowerem. Siedzi na nim i trzymając nogi na pedałach oraz przynajmniej jedną rękę na kierownicy porusza ten pojazd siłą mięśni nóg. Myślę, że nie trzeba tłumaczyć czym jest rower! Definicja tego pojazdu jest czytelna (art. 2 pkt 47 p.r.d.). Zatem rowerzystą jest osoba, która kieruje rowerem.

W chwili, kiedy rowerzysta zatrzymuje się i zsiada z roweru, a następnie idzie obok niego automatycznie staje się pieszym prowadzącym rower.

Prezentowane wielokrotnie w telewizji informacje, że rowerzysta jest również kierowcą nie są prawdziwe. Otóż kierowcą jest osoba uprawniona do kierowania pojazdem silnikowym lub motorowerem (art. 2 pkt 21 p.r.d.). Taka osoba jest kierowcą zawsze, nawet wówczas kiedy idzie pieszo. Tenże kierowca staje się kierującym wówczas kiedy kieruje pojazdem.

Przestępstwo z art. 178a k.k. jest, jak już była o tym mowa wcześniej przestępstwem abstrakcyjnego narażenia, dla którego zaistnienia nie jest konieczne powstanie nawet realnego stanu niebezpieczeństwa na drodze. O ile w przypadku kierujących pojazdami mechanicznymi kryminalizacja prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości lub odurzenia innymi substancjami znajduje swoje uzasadnienie w szybkości, jaką mogą rozwijać te pojazdy i rozmiarze szkód, jakie mogą powstać w wyniku kolizji z ich udziałem, to w przypadku rowerzystów rozmiar potencjalnych szkód niewiele przewyższa szkody, jakie może spowodować pieszy.

Unormowania prawne dotyczące karania nietrzeźwych rowerzystów były w ocenie społecznej zbyt surowe i nie spełniały wymogów racjonalnej polityki karnej. Skutkowało to ich niską skutecznością. Nie da się zbudować skutecznych norm prawa karnego, jeżeli będą one budowane w oderwaniu od świadomości społecznej i społecznego poczucia sprawiedliwości.

Wskutek istnienia przestępstwa z art. 178 § 2 k.k. corocznie kilkadziesiąt tysięcy ludzi było prawomocnie skazywanych, a około 2000 spośród nich odbywa kary pozbawienia wolności w przepelnionych więzieniach.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Sprawiedliwości liczba skazanych za przestępstwo z art. 178a § 2 k.k. kształtuje się na zbliżonym poziomie do liczby skazanych za czyn z art. 178a § 1 k.k.

Wejście w życie prezentowanej regulacji, zgodnie z założeniem ma się przyczynić do zmniejszenia przeciążenia systemu penitencjarnego. Ponadto ma zapobiec nieuzasadnionemu naznaczaniu wielotysięcznej grupy osób skazanych za przestępstwo *de facto* o znikomym stopniu społecznej szkodliwości.

Fakt ten nie oznacza całkowitej bezkarności za prowadzenie pojazdu innego niż mechaniczny w stanie nietrzeźwości lub odurzenia. Nadal pozostaje możliwość poniesienia odpowiedzialności za wykroczenia zawarte w rozdziale XI Kodeksu wykroczeń. Pozostaje też aktualna możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności karnej za spowodowanie wypadku w ruchu lądowym, morskim lub powietrznym (art. 177 w zw. z art. 178 k.k.), spowodowanie katastrofy w ruchu lądowym wodnym lub powietrznym (art. 173 w zw. z art. 178 k.k.), jak również spowodowanie bezpośredniego niebezpieczeństwa katastrofy w ruchu lądowym, morskim lub powietrznym (art. 174 w zw. z art. 178 k.k.).

W związku z przedmiotową depenalizacją osoby skazane za popełnienie czynu określonego w art. 178a § 2 k.k. zwolnią kilka tysięcy miejsc w zakładach karnych i

zmniejszą koszty związane z utrzymaniem skazanych. Ponadto zmniejszy się obciążenie pracą wydziałów karnych sądów rejonowych, rozpatrujących tego rodzaju sprawy.

W art. 87 § 1a k.w. poddano penalizacji prowadzenie w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka innego pojazdu niż mechaniczny na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu. Istotnymi znamionami tego wykroczenia są: stan nietrzeźwości i stan pod wpływem podobnie działającego środka oraz w zakresie jego odróżnienia od wykroczenia określonego w art. 87 § 1 k.w. stan po użyciu alkoholu i stan po użyciu podobnie działającego środka. Dodanie § 1a do art. 87 k.w. spowodowało, że w zakresie prowadzenia po spożyciu alkoholu lub zażyciu innego podobnie działającego środka pojazdu innego niż mechaniczny występują dwa typy podstawowe: 1) prowadzenie w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka innego pojazdu niż mechaniczny na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu (art. 87 § 1a k.w.), 2) prowadzenie w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka innego pojazdu niż mechaniczny na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu (art. 87 § 2 k.w.). Różnica między tymi wykroczeniami polega na stopniu zatrucia organizmu wskazanymi wyżej środkami. W art. 87 § 1a k.w. chodzi o stan nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka, a w art. 87 § 2 – o stan po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka.

Odrębnym wykroczeniem pozostało prowadzenie w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym (art. 87 § 1 k.w.), a prowadzenie takiego pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego w tych strefach ruchu jest nadal przestępstwem (art. 178a § 1 k.k.).

Stan nietrzeźwości – zgodnie z dyspozycją art. 115 § 16 k.k. – zachodzi wtedy, gdy zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5‰ albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość, lub zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza przekracza 0,25 mg, albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość.

Stan pod wpływem podobnie działającego środka nie został zdefiniowany. Jest jednak identyczny jak ten, który w uchylonym art. 178a § 2 k.k. był określony jako stan pod wpływem środka odurzającego. Na pierwszy rzut oka może się wydawać, że skoro w art. 178a § 2 k.k. mowa była o środku odurzającym, a w art. 87 § 1a k.w. użyty jest termin „podobnie działający środek” to oznacza, że mamy do czynienia z określeniami, które nie są tożsame. W istocie tak nie jest, ponieważ w praktyce różne terminy mogą mieć to samo znaczenie. Użyty przez ustawodawcę zwrot „podobnie działający środek” wskazuje niemal

jednoznacznie, że chodzi o środek, którego działanie zbliżone jest do alkoholu. Słusznie podkreśla się w piśmiennictwie, że są to środki odurzające⁴.

Należy więc w pełni podzielić stanowisko Sądu Najwyższego, że „pojęcie środka odurzającego (...) obejmuje nie tylko środki odurzające wskazane w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii⁵, lecz również inne substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, działające na ośrodkowy układ nerwowy, których użycie powoduje obniżenie sprawności w zakresie kierowania pojazdem”⁶. Kolejną trafną ocenę stanowi pogląd Sądu Najwyższego, że „Stanem pod wpływem podobnie działającego środka jest taki stan, który wywołuje – w zakresie oddziaływania na ośrodkowy układ nerwowy, zwłaszcza zakłócenia czynności psychomotorycznych – takie same skutki jak spożycie alkoholu powodujące stan nietrzeźwości”⁷.

Stan po użyciu alkoholu jest zdefiniowany w art. 46 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁸ i zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do: 1) stężenia we krwi od 0,2‰ do 0,5‰ alkoholu albo 2) obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1dm³. Dla stanu po użyciu alkoholu wystarczy więc, że w organizmie znajduje się 0,2‰, a nie jak niekiedy błędnie twierdzi się w literaturze, że stan ten zachodzi wówczas gdy zostało przekroczone 0,2‰⁹. Pierwotnie w art. 46 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stan ten definiowano jako stan, w którym stężenie alkoholu we krwi wynosi powyżej 0,2‰ do 0,5‰. Ustawą z dnia 27 lipca 1991 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym¹⁰ zmieniono ten przepis, przyjmując w zakresie zawartości alkoholu we krwi, że chodzi o stężenie alkoholu we krwi od 0,2 do 0,5‰.

W art. 87 § 2 k.w. chodzi o stan po użyciu podobnie działającego środka. Nie jest wymagane – inaczej niż w stanie pod wpływem działającego podobnie środka –

---

⁴ R. A. Stefański, Glosa do wyroku SN z 7 lutego 2007 r., V KK 128/06, PS 2008, nr 6, s. 153; T. Huminiak, *Stan "pod wpływem środków odurzających" i stan "po użyciu środka działającego podobnie do alkoholu" u kierującego pojazdem*, Par. na Dr. 2004, nr 3, s. 13.

⁵ Tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 124

⁶ Uchwała SN z dnia 27 lutego 2007 r., I KZP 36/06, OSNKW 2007, nr 3, poz. 21 z glosami aprobującymi R. A. Stefańskiego, PiP 2007, nr 8, s. 130-135, T. Huminiaka, Par. na Dr. 2007, nr 6, s. 5-12, R. Małka WPP 2007, nr 4, s. 96-100, K. Łucarz, A. Muszyńskiej, PS 2008, nr 3, s. 122-128, K. Wojtanowskiej, Prok. i Pr. 2008, nr 12, s. 141-153, J. Dąbrowskiego, WPP 2009, nr 2, s. 128-133, częściowo krytyczną G. Kachela, Gd. Stud. Praw., Prz. Orz 2008, nr 2, s. 139-142 oraz krytyczną A. T. Olszewskiego, Prok. i Pr. 2008, nr 12, s. 154-159, a także z uwagami aprobującymi R. A. Stefańskiego, Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego i prawa wykroczeń za 2007 r., WPP 2008, nr 1, s. 133-137.

⁷ Wyrok SN z dnia 7 lutego 2007 r., V KK 128/06, KZS 2007, nr 6, poz. 39, z glosą aprobującą R. A. Stefańskiego, PS 2008, nr 6, s. 152-158.

⁸ Dz. U. z 2012 r., poz. 1356.

⁹ A. Skowron, *Wokół stanów związanych z użyciem alkoholu (cz. 2)*, Par. na Dr. 2007, nr 6, s. 22.

¹⁰ Dz. U. Nr 73, poz. 321.

oddziaływanie zażytego środka na organizm, aczkolwiek może on wpływać na zachowanie sprawcy. Słowo „użycie” oznacza „zastosowanie czegoś” bez równoczesnego określenia ilościowego¹¹. Sąd Najwyższy słusznie uznał, że „stan po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu jest równoznaczny jedynie ze znajdowaniem się tego środka w organizmie. Natomiast jego użycie nie oznacza jeszcze realnego wpływu zażytego środka na zdolności psychomotoryczne kierowcy (...) Prowadząc ocenę zaburzeń zdolności psychomotorycznych wobec dysponowania tylko badaniem krwi wykazującym stan stężenia środka zbliżony do stężenia progowego, należało zgodnie z sugestią biegłych występujących w (...) sprawie odwołać się do dowodów opisujących wygląd sprawcy, funkcjonowania określonych jego organów oraz pozwalających na ustalenie sposobu jego zachowania”¹².

Rozróżnienie tych stanów może być trudne w sytuacjach granicznych, gdyż brak jest obiektywnego miernika określającego zawartość środka działającego podobnie do alkoholu w organizmie, powodującego zaburzenia czynności psychomotorycznych odpowiadające stanowi nietrzeźwości¹³. Nie wypracowano takiego miernika, jakim jest zawartość alkoholu w organizmie wyrażona w promilach lub mg/dcm³. Złożoność przemian, jakim ulegają środki odurzające w organizmie ludzkim, uzależnienia, jakie wywołują oraz konsekwencje uzależnień w postaci tolerancji i objawów abstynencji – jak słusznie zauważa się w literaturze – uniemożliwiają wyznaczenie wartości granicznego stężenia lub zakresów stężeń granicznych dla poszczególnych związków aktywnych tych środków we krwi¹⁴. Chociaż doświadczenia innych państw dowodzą, że możliwe jest określenie granic analitycznych (ng/ml) dla niektórych środków odurzających i ustalenie granic stanów po użyciu lub pod wpływem środka odurzającego¹⁵.

Biorąc powyższe pod uwagę niezrozumiałe jest wyodrębnienie dyspozycją art. 87 § 1a k.w. typu wykroczenia polegającego na prowadzeniu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego innego pojazdu niż mechaniczny. Wystarczający bowiem dla penalizacji tego rodzaju zachowań jest art. 87 § 2 k.w., który przewiduje karalność

---

¹¹ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, pod red. H. Zgółkowej, t. 44, Poznań 2003, s. 413, B. Dunaj (red.), *Nowy słownik języka polskiego*, Warszawa 2007, s. 758.

¹² Postanowienie SN z dnia 31 maja 2011 r., V KK 398/10, Prok. i Pr. 2011, nr 12, poz. 4 z glosą krytyczną A. Skowrona, LEX/el. 2012.

¹³ Zob. W. Wróbel, *Krytycznie o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za przestępstwa komunikacyjne*, PiP 2001, z. 7, s. 54, A. Skowron, *Jeszcze raz krytycznie o środkach działających podobnie do alkoholu*, Par. na Dr. 2004, nr 11, s. 15.

¹⁴ M. Kała: *Środki podobnie działające do alkoholu. Zagadnienia analityczne i interpretacyjne świetle prawa*, [w:] *Wypadki drogowe. Vademecum biegłego sądowego*, Kraków 2006, s. 1048.

¹⁵ M. Kała: *Rozpowszechnienie używania środków psychoaktywnych przez kierowców w Europie i prawne kryteria regulujące obecność tych środków w organizmie kierowcy*, Referat przedstwiony na Konferencji „Środki podobnie działające do alkoholu. Interpretacja wyników badań krwi kierowców dla potrzeb sądowych, Kraków, 28-29 listopada 2012 r., s. 25-27.

prowadzenia w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka innego pojazdu niż mechaniczny. Stany te wszak z natury rzeczy obejmują odpowiednio stany nietrzeźwości oraz pod działaniem środka odurzającego. Stan nietrzeźwości jest pojęciem szerszym, a więc nie budzi wątpliwości, że mieści w sobie stan po użyciu alkoholu. Jako w pełni zasadne można uznać stanowisko, że w przypadku kiedy zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5‰ lub w wydychanym powietrzu 0,25 mg/dcm³ to jest równoznaczne z tym, iż jest także w stanie po użyciu alkoholu. Chodzi bowiem o to, że stan po użyciu alkoholu ma tylko dolną granicę wynoszącą 0,2‰ alkoholu we krwi lub 01 mg/dcm³ w wydychanym powietrzu, a kiedy przekracza 0,5‰ we krwi lub 0,25 mg/dcm³ w powietrzu, przechodzi w stan nietrzeźwości, nie przestając być stanem po użyciu alkoholu¹⁶. W pełni więc zasadnie Sąd Najwyższy uznał, że: „jeśli stan po użyciu alkoholu po przekroczeniu określonej granicy przechodzi w stan nietrzeźwości, to nie oznacza że przestaje być stanem po użyciu alkoholu”¹⁷.

Nowoutworzone wykroczenie zagrożone jest takimi samymi karami jak wykroczenie prowadzenia w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym (art. 87 § 1 k.w.). Sankcja w art. 87 § 1a k.w. została określona przez odesłanie do § 1 tego przepisu za pomocą zwrotu „tej samej karze podlega”, który należy rozumieć w ten sposób, że chodzi o kary przewidziane w poprzedzającym paragrafie. Wykroczenie to jest zatem zagrożone karą aresztu albo grzywny nie niższej niż 50 złotych. Za zrównaniem tych zagrożeń przemawia fakt, że wprawdzie w art. 87 § 1a k.w. chodzi o pojazd niemechaniczny, a więc stwarzający mniejsze zagrożenie w ruchu drogowym, ale poważniejsze jest zakłócenie czynności psychomotorycznych, gdyż chodzi o stan nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka.

Różnice występują w zakresie środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów. W wypadku skazania za wykroczenie z art. 87 § 1 k.w. orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów jest obligatoryjne, który może dotyczyć zarówno pojazdów mechanicznych, jak i innych (art. 87 § 3 k.w.). Natomiast w razie skazania za wykroczenie określone w art.87 § 1a k.w. orzeczenie zakazu jest nie tylko fakultatywne, ale także zostało ograniczone do zakazu prowadzenia pojazdów innych niż mechaniczne. Omawianą nowelą dokonano również zmian

---

¹⁶ W. Radecki, [w:] M. Bojarski, W. Radecki: *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 596.

¹⁷ Postanowienie SN z dnia 7 czerwca 2002 r., I KZP 14/02, OSN Prok. i Pr. 2002, nr 9, poz. 16, z aprobowanymi uwagami R. A. Stefańskiego, Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2002 r., s. 122-123. Tak też A. Marcinkowski: *Zakresy ustawowych znamion niektórych przestępstw i wykroczeń komunikacyjnych*, WPP 2002, nr 1, s. 39.

w kwestii zakazu prowadzenia pojazdów. Mianowicie w razie skazania za wykroczenie z art. 87 § 2 k.w. orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów (było obligatoryjne) obecnie jest fakultatywne oraz zawężone do pojazdów innych niż mechaniczne (art. 87 § 4 k.w.).

Czyn polegający na prowadzeniu pojazdu w stanie trzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, wyczerpujący dotychczas znamiona przestępstwa z art. 178a § 2 k.k., po wejściu w życie noweli, stał się wykroczeniem. W związku z powyższym art. 2 § 1 k.w. nakazuje stosowanie ustawy nowej, która jest względniejsza dla sprawcy.

Nadanie prowadzeniu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego innego pojazdu niż mechaniczny cech przestępstwa nastąpiło ustawą z dnia 14 kwietnia 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny¹⁸, przez wprowadzenie do kodeksu karnego art. 178a § 2. Zmianę tę uzasadniano koniecznością skuteczniejszego zwalczania tego zjawiska, podnosząc, że „celem przedłożonego projektu ustawy jest skuteczniejsze niż dotąd zwalczanie plagi społecznej, jaką jest prowadzenie pojazdów mechanicznych przez nietrzeźwych kierowców, kończące się bardzo często wypadkami komunikacyjnymi, w których tracą życie i zdrowie tysiące osób”¹⁹. Ten zabieg legislacyjny w doktrynie był oceniany negatywnie. Podkreślano, że brak było racjonalnych przesłanek za przekształceniem tych czynów z wykroczenia w występki. Doświadczenia zdobyte na tle stosowania art. 28 ustawy z dnia 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu²⁰ wykazały, że stosowana wówczas represja nie była wcale surowsza od tej, jaka była realizowana za wykroczenia i prognozowano, że tak samo będzie po tej zmianie²¹.

Słusznie podkreślano, że ustawodawca nie wypracował odpowiedniej kryminalnopolitycznej strategii kontroli tego typu zachowań²². Należy podzielić też pogląd,

---

¹⁸ Dz. U. Nr 48, poz. 54.

¹⁹ Projekt ustawy o zmianie kodeksu karnego, Sejm RP III Kadencja, druk nr 1019.

²⁰ Dz. U. Nr 69, poz. 434.

²¹ R. A. Stefański, *Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i w komunikacji. Rozdział XX i XXI Kodeksu karnego. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 393-394. Od poglądu tego odstąpiłem po analizie danych statystycznych po długim okresie funkcjonowania tych regulacji (R. A. Stefański: *Wykroczenia drogowe. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 410).

²² J. Błachut, *Wpływ wprowadzenia art. 178a k.k. na obraz zjawiska przestępczości i prawnokarnej reakcji na nie*, [w:] *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. Rocznicy urodzin prof. A. Gaberle*, Pod red. K. Krajewskiego, Warszawa 2007, s. 389, A. Wincenciak, *Oceny prawne prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości*, CzPKiNP 2004, nr 2, s. 94, J. Jakubowska-Hara, *Z problematyki bezwypadkowego prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu lub podobnie działającego środka*, [w:] *Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. T. Bojarskiemu*, Lublin 2011, s. 375.

że określone przepisy te nie były, mimo swej surowości skuteczne w znaczeniu działania odstraszającego²³.

Kryminalizacja prowadzenia w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego innego pojazdu niż mechaniczny, spowodowała znaczny wzrost populacji więziennej. Przykładowo od początku czerwca 2008 r. do 10 czerwca 2013 r., tj. w ciągu pięciu lat karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 178a § 2 k.k. odbyło 54 623 skazanych²⁴. Niepokój budziła stosunkowo duża liczba osób skazanych na bezwzględną karę pozbawienia wolności²⁵.

W tym kontekście rozważań stało się oczywiste, że przeniesienie z przestępstw do wykroczeń prowadzenia w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem podobnie działającego środka innego pojazdu niż mechaniczny jest w pełni zasadne. Dowodzi to, że decyzje ustawodawcze przed zaostrzeniem karalności były przemyślane i – na szczęście – do nich powrócono.

---

²³ M. Jankowski, *Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a k.k.) – wyniki badania aktowego*, [w:] *Prawo w działaniu. Sprawy karne*, pod red. A. Siemaszki, t. 8, Warszawa 2010, s. 45.

²⁴ Zob. S. Leleńtal, *Spoleczne i ekonomiczne skutki kryminalizacji bezwypadkowego prowadzenia w stanie nietrzeźwości pojazdu innego niż mechaniczny - art. 178a § 2 k.k.*, [w:] *Granice kryminalizacji*, Pod red. S. Pikulskiego, M. Romańczuk-Grąckiej, Olsztyn 2013, s. 297-298.

²⁵ Zob. R. A. Stefanski, *Kryminalizacja zachowań w ruchu drogowym*, [w:] *Granice kryminalizacji*, red. S. Pikulski, M. Romańczuk-Grącka, Olsztyn 2013, s. 205.